

Λίγο έλειψε νά πει : Πρέπει νά ζήσω ! αλλά γρήγορα κρατήθηκε και είπε :

— Έχω ανάγκη νά βγώ έξω !. Θα πάω κάπου γιά λεπτά !

— Μά ...

— Όχι, όχι, πρέπει νά πάω, δέν μπορώ !.

— Μά τί, δέν έχεις ;.

— Έγω, αλλά μου χρειάζονται !. Έπιτέλους θέλω νά έγώ έξω, δέν μπορώ στό κρεβάτι, θα πάθω !.

Έλεγε και άλήθεια. Τό κρεβάτι τόν ενόχλησε. Του είχε φανεί πώς άν έμενε σαυτό εΐτανε σα νά παραδινόταν στό θάνατο.

Η γυναίκα του δέ μίλησε, έμεινε κυτάζοντάς τον, πού έτοιμαζόταν.

— Κάνε μου έναν καφέ. Τόν θέλω πριν βγώ ! της είπε, θα μου κάνει καλό !.

Η γυναίκα του έφυγε. Αυτός μπήκε στό μικρό του γραφείο. Η ματιά του στάθηκε σέ μιá σειρά μεγάλων βιβλίων μέ λινό ντύμα. Ύστερα ανέθηκε σέ μιá καρέκλα και τή κατέβασε απ' τή βιβλιοθήκη.

Άνοιξε τό ένα. Άνκμήςσεις μακρυνές πολύ, πολύ παλιές, ήρθαν στήν εμφάνιση μιáς ζωγραφιάς. Θυμήθηκε πού μικρός έτρεχε και τάγοράζε, καθόταν ώρα περιμένοντας τό σιδηρόδρομο, πού θα τή έφερε.

Και ζούσε κι αυτός μαζί μόλις τή πρόσωπα κείνα, πού ήτανε στίς ζωγραφίες των, όλα του ήτανε γνωστά πολύ. Και τώρα πάλι σα νάδλεπε παλιούς φίλους, μέ τό χωρισμό μακρυνό, συγκινήθηκε ...

Αυτός ό γίγας άράρης ; Άμ' εκείνος ό φιλόσοφος μέ τή γυαλιά ;

Τό κλεισε. Αλλά πώς θα τή παίρνε, πώς θα τή έγαζε έξω, γιά νά μήν τή δοونه ;

Άλλο δέ βρήκε παρά ανοίγοντας τό παράθυρο νά βάλει πάνω, και άμα περνούσε, πού θα έβαινε, νά τή παίρνε.

Έκανε γρήγορα νά τή τυλίξει, πριν έρθει ή γυναίκα του, αλλά ξαφνικά τήν άκουσε νά έρχεται.

Κινήθηκε νά τήν σταματήσει, νά της πει κάτι, αλλά αυτή είχε φθάσει.

— Δέν έχει ζάχαρη ! του είπε κέμεινε. Η ματιά της είχε πάει. στα βιβλία πού είχανε ξετυλιχτεί λίγο απ' τήν έφημερίδα σα νάχανε σκάσει ένα δεσμό τους, και φαινότουσαν νά λένε—Ώωσε μας !

— Αυτά γιατί τάχεις εκεί ; Θα τή πουλήσεις ; τόν ρώτησε.

— Παλιοβιβλία, τί νά τή κάνω ! κουταμάρες ! γιά μικρά παιδιά είνε ! της είπε.

Αυτή δέν άπάντησε, έμεινε κυτάζοντάς τα. Πάνω σαυτό τή μικρά του παιδιά μπήκανε μέσα και κείνο πού κρατούσε τήν κούκλα.

— Α, γιατί τάχει και ; έκανε τόνα ..

— Θα τή δώσει !. άπάντησε ή μάνα τους σιγά.

— Α, κρίμα, κ' έχουν τόσο ωραίες ζωγραφίες !

— Μή, μπαμπά, μή !

— Μήν τή δώσεις !.

— Κ' είνε κείνα, πούχουνε τό καράδι, τίς βάρκες τούς άραπάδες !..

— Τι νά τή κάνω ; παλιοβιβλία !. Θα σάς πάρω αλλά πιό καλά !.

— Όχι, όχι ! αυτά θέλουμε μετ' !.

— Ω, έκανε αυτός, θα μ' άφίσετε ;. Εΐδε τή γυναίκα του νάχει δάκρυα στα μάτια και τού ήρθε θυμός.

— Μά επιτέλους, σάς τό είπα ! θέλω νά τή δώσω ! θέλω νά πάρω κάτι γιά τόν έкуτό μου ! κατάλαβες ;. Άπό πάω, νά, δέ με βλέπετε, άρρωστος !

Κ' έφυγε μέ τή βιβλία, αφήνοντάς τους πίσω λυπημένους χωρίς νά βγάσουν μιλιά.

— Κ' έγώ δαλυποσμαι, έλεγε, βαδίζοντας γρήγορα δέ λυποσμαι, πού θα δώσω τού παλιού μου συντρόφους, πού μαζί τους είχα περάσει τίς τρικυμίες, πολέμους, ναυάγια !. αλλά πώς νά κάνω ;.

Είχε βραδιάσει πού γύριζε στό σπίτι του. Με τή λεπτά των βιβλίων είχε πάρει λίγο κρέας και τό κρατούσε στήν άγκαλιά του.

Θα περνούσαν τρεις, ή τέσσερες μέρες μ' αυτά τή λεπτά, και ύστερα ; Αυτό τό «ύστερα» του έφερε ζάλη. Αισθανόταν πάλι τή πόδια του νά βαρύνουν, νά κόβονται οι κλειδώσεις και βίγος ..

— Νάτος πάλι !.

Και βάδιζε σιγά. Ζητούσε κάτι καλό νά φέρει, νά άνειροπολήσει ευχάριστο και νά δώσει έτσι στόν έкуτό του κάποια ψεύτικη ευτυχία, αλλά στάθηκε άδύνατο, ό νοός του έτρεχε στή δυστυχία και τρώμαζε.

— Έπειτα ; έπειτα ;

Μανιακά του έρχόταν αυτό στό νοό και μάτια α αυτός προσπαθούσε νά πει, πώς κι άλλοτε δέν του είχε συμβεί, πολλές, πολλές φορές, νά βλέπει τή δυστυχία νά βλέπει τή δυστυχία νά όέλει νά τόν ρίξει άκόμα πιό κάτω, νά τόν συντρίψει, και πάλι κάτι ήρθε και σώθηκε. Τίποτα όμως. Και βάδιζε σιγά μέ κουρασμένο βήμα. Ο άνεμος είχε πάψει και ήσυχία άπλωνόταν.

Η σελήνη έτρεχε πάνω, μέσα στα σύννεφα, και θιμπά τή δέντρα, τή άρακά σπιτάκια φαινότουσαν.

Άκουσε και πρόσεξε, γιά μιá στιγμή, στό ζούλημα, πού έκαναν τή πόδια του σέ χόρτα.

Η σελήνη φάνηκε, αλλά πάλι γρήγορα κρύφτηκε. Θέλησε νά τήν προσέξει, νά προσέξει στό φώς της πού θαμπό φαινότανε νά τρέχει πίσω απ' τάριαθ σύννεφο, αλλά πάλι έφερε τή μάτια του κάτω στό δρόμο.

Ξαφνικά στάθηκε. Πέρα λίγο μιá γυναίκα, μιá γριά καθόταν κάτω στή γή και τόν κύταζε. Ήταν σα νά γνεθε και νάχε σταματήσει κείνη τή στιγμή τού γνέσιμο απ' τό βήμα του, και ύψωσε τό κεφάλι.

Άλλά άν και ήταν σαν άέρινη, όπως έλεγε έπειτα, ή σα νά τήν είδε και νά μήν τήν είδε, τού φάνηκε κέτσι γνωστή και άγαπητή μορφή, και μέ δυσκολία κρατήθηκε από τού νά όρμήσει κοντά της. Αλλά και ή γριά χάθηκε μέ μιá σαν άκτίνα θαμπή, πού μπαίνει μπρός της σύννεφο γρήγορο, μαύρο, πυκνό ..

Έμεινε ταέμοντας και θυμότανε, θυμόταν, πώς άλλοτε, όταν εΐτανε μικρός, τού παρουσιαζόταν συχνά, αυτή ή γριά, πιό συχνά. Και είχε χρόνια νά τήν δει !

— Ω, έκανε και τού ήρθε νά γονατίσει, μήν είνε ή ψυχή μάνας μου, παλιές μάνας, πού πατώντας τούς νόμους τούς σκληρούς τής φύσης, ήρθε στό δυστυχιο παιδί της, πού ούτε μάνα άλλη, ούτε κανέναν έχει !

Τό φώς της σελήνης δυνατά φωτίσε κέδειξε τήν

έρμηγ ἔκταση, τὰ δέντρα ἀκίνητα ὡς κοιμισμένα, τὰ σπιτάκια.

**

Ἡ γυναίκα του, τὰ παιδάκια του τὸν περιμέναν νὰ πάει. Ἄμψ εἶδε τὴ μορφή του ἀπ' τὸν πυρετὸ ἀλλοχρήνη, ἢ γυναίκα του πετάχτηκε.

— Βλέπεις; Ἐγὼ σὸ ἴλεγα, μὴ βγαίς! Ἐκεῖ ἐσύ, ἕμψ σου βαλθεῖ, πάει, πρέπει νὰ γίνεῖ!

— Ἐπρεπε, τῆς ἀπάντησε αὐτός, ἔπρεπε νὰ πάρω λεπτά.

Αὐτὴ δὲ μίλησε. Τὸν βοήθησε νὰ γδυθεῖ, ἔπειτα ἔτρεξε νὰ τοῦ κάνει ἕνα ζεστό.

Φαῖ δὲν ἤθελε, δὲν εἶχε ἄρεξῃ νὰ φάει, ζητοῦσε ἀνάπαυση, νὰ κοιμηθεῖ...

Τὰ παιδιὰ μέσα στὸ ἄλλο δωμάτιο, κοντὰ στὸ φῶς ἔκκαν ἡσυχία, ἢ μιλοῦσαν σιγά. Τὰ ἔδλεπε, ἔδλεπε καὶ τίς σκιές των νὰ κουνιούνται στὸν τοίχο, νὰ σκύβουν ἢ μὴ στὴν ἄλλη.

Τὸ ζεστὸ ἦλθε. Τὸ ἤπιε καὶ προσπάθησε νὰ κοιμηθεῖ, ἐνῶ ἡ γυναίκα του μέσα σκυμμένη ἔρραβε καὶ τὰ παιδιὰ σιγομιλοῦσαν, διαβάζανε. Ἄκουσε, σὲ ὄχι πολὺ, τὴ φωνὴ τοῦ ἀνέμου νὰ τραγουδᾷ καὶ νὰ χτυπᾷ τίς πόρτες, τὰ παράθυρα.

Ξαφνικά ἕνας μαῦρος ἄνθρωπος κάθησε πάνω στὰ σίδερα, στὰ κάτω, στὰ πόδια τοῦ κρεβατιοῦ, πατώντας στὸ κρεβάτι καὶ τὸν κύταξε χαμογελώντας καὶ κουνώντας τὸ κεφάλι.

— Στὸ διάολο καὶ σὺ! ἔκανε αὐτὸς δυνατὰ σχεδόν.

Ὁ μαῦρος ἄνθρωπος ἔφυγε.

— Θέλεις τίποτα; ἄκουσε τὴ γυναίκα του νὰ τὸν ρωτᾷ.

— Ὅχι, ὄχι! τῆς ἀπάντησε κ' ἔκλεισε τὰ μάτια. Ἐμμεῖς ἀρκετὰ ἔτσι.

Μὴ ἄμαξῃ ἐρχόταν ἀπ' ἕνα ὄρομο μὲ γυναῖκες μέσα, καὶ σταμάτησε κοντὰ σὲ δέντρα. Οἱ γυναῖκες κατεβήκανε. Εἶδε τότε νάχουν πόδια ὀρθίνας.

Ἄνοιξε τὰ μάτια καὶ πάλι τὰ κλείσε. Τώρα ὅμως ἕνας ὕπνος τὸν πῆρε διαβατάρης, ἀλλὰ κέτσι τοῦ ἔδεξε μὴ σκητῆ του.

Εἶχαν κάνει ἀνασκαφές, καὶ εἶχαν βγάλει ἕνα ἀντρίκελο. Ἄπὸ ξύλο ἦταν, ἀπὸ σίδερο... Τὸ ἀντρίκελο εἶχε μάτια σωστὰ ἀνθρώπου, ποὺ τὸν κύταξαν πολὺ, πολὺ καὶ διαπεραστικά. Φερούσε ἕνα κηπέλο καὶ τὶς σημερινές ρεπούμπλικες καὶ κολάρο μεγάλο καὶ ὅμοιο μὲ τὰ σημερινά. Ἄλλὰ τὰ μάτια του, στὸ τέλος εἶδε, πῶς ἔμοιαζαν ὑπερβολικὰ μὲ κάποιου γνωστοῦ του μάτια.

Ὁ ὕπνος ἔφυγε. Ἄκουσε τὸν ἄνεμο νὰ τραγουδᾷ, νὰ ξεφαντώνει ἄγρια μὲ σφυρίγματα, οὐρλιάσματα πολλὰ, κληθὸς τώρα, φωνές ξεφαντωτῆ, σὰ νάχε προσκαλέσει: καὶ ὅλα τὰ ξωτικά, ποὺ πλανιόνται τὴ νύχτα, νάχε σηκώσει ἕνα σωρὸ βροκόλακες καὶ ξεφάντωνε μαζί τους.

Καὶ μέσα ἢ γυναίκα του ἔρραβε σκυμμένη καὶ ἢ σκιά τῆς στὸν τοίχο. Τὰ παιδιὰ δὲν ἀκουγούντοσαν. Θάχανε κοιμηθεῖ! Καὶ ὁ ἄνεμος φυσοῦσε, τάραξε τὸ σπῆτι.

Εἶδε ὅτι εἶχε ἰδρώσει καὶ θέλησε νὰ τὸ πεῖ στὴ γυναίκα του, ἀλλὰ μετανόησε.

— Ἄφησέ την! εἶπε σ'ὄν ἑαυτοῦ. Πάλι τὸν πῆρε ὁ ὕπνος. Εἶδε τώρα νὰ βρίσκεται κεῖ, στὸ κρεβάτι του, καὶ κάποιος, ποὺ δὲν φαινότανε, νὰ τοῦ

προσφέρει σὲ μὴ πιπέλα, ἕνα κεφάλι βρασμένο ἐχθροῦ του, ἐνὸς κακοῦ ἐχθροῦ του. Ἐύπνησε. Ἀίσθανόταν ὅμως καθαρώτερος: νάχε γίνεῖ ὁ νοῦς του, ἦσαν ἄχος, κ' ἕνα θάρρος γιὰ τὴν πάλι μεγάλο...

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ Ν. ΒΟΥΤΥΡΑΣ

ΜΟΛΙΣ ΑΥΤΟΓΝΩΡΙΣΤΙΚΑ

...Καὶ γιὰ τοὺς θεοὺς τραγοιδιστές, ποὺ τοὺς βολεῖ καὶ ζῶνε, σὰν ἀπὸ κάποια γωριστὴ διορισμένη μοῖρα ἀπάνω ἀπὸ τὰ γηραιὰ κι' ἀπάνω ἀπὸ τὰ νιάτα.

(Κ. Παλαμᾶς, «Πινόπωρο»)

§ 1

Μόλις αὐτογνωριστικά, σὰν παιδῶνα

Στὰ βάθεια μου ἄκουα κάτι ν' ἀνεβαίνῃ

Κ' ἔνοιωσα μιά, ἀπὸ τότε, νερομάνα

Ποῦ ὄλο ἀναβροῦζει, τρέχει καὶ διαβαίνει

Νὰ ποτίσῃ ὅλα γύρου τὰ χωράφια

Καὶ κείνη τὴ στιγμή τὴ μαγεμένη

Στὸ πλάι μου σὰν ἀντίκρουσα στὰ ράφια

Τ' ἄφτονα καὶ τὰ φλύαρα τὰ βιβλία,

Τὰ σοφά, τὰ δεμένα μὲ χρυσάφια,

Ποὺ ὅλα μὲ προκαλοῦσανε σὰ μίαν

Κοκὸτα ἀδιάντροπη φρεσκοβαμμένη,

Χύμηξα καταπάνου τους μὲ βία

Καὶ τ' ἄρπαξα φωνάζοντας: «Τί βγαίνει

Μ' αὐτὰ ποὺ μελετᾶμε; Δὲ γλεντᾶμε.

Τὴ ζήση μας μᾶς κλέφτουν. Καὶ τί μένει;»

Τὸ παραθύρι ἀνοίγω λέοντας: «Ἄμει!»

Καὶ τὰ πετάω στὴ θάλασσα. Μὰ ἕνα-ἕνα

«Εἶμαι ποιητής. Σοφὸς δὲ θέλω νάμαι!»

§ 2

Μόλις αὐτογνωριστικά, χυμένα

Σὰν ἀντίκρουσα γύρω γραμματάκια,

Ξερὰ λουλούδια κι' ἄλλα ἀγαπημένα

Σουβενίρ, — ποὺ στὴ μνήμη κοριτσάκια

Μοῦ φέρνανε κι' ἀγάπες περασμένες

Καὶ παλιές μὰ καὶ νέες καὶ μὲ φαρμάκια

Γιομάτες ἢ μὲ γλύκες, πεθαμένες

Ἡ ἀθάνατες ποὺ μὲ εἶχανε πεθάνῃ, —

Τότες ἄρπαξα αὐτὲς τίς ἀγιασμένες

Ὡς τότες θύμησες. Φάναξα; «Φτάνει!

Θὰ μ' ἀφήσετε λεύτερον ἐμένα,

Ποὺ μοῖρα πλοῦσια μ' ἔχει πιά μοιράνει

Μὲ χαρίσματα μύρια καὶ εὐλοημένα!»

Τὸ παραθύρι ἀνοίγω, λέοντας «Ἄμει!»

Καὶ τὰ πετάω στὴ θάλασσα. Μὰ ἕνα-ἕνα,

«Κι' ὄτε καὶ τῆς ἀγάπης σκλάβος θάμαι!»